
Marie Novotná: Chceme mluvit o středověku jiným způsobem

Fakulta humanitních studií se zapojila do projektu *Multilingual Europe: Communicating (in) the Middle Ages*, jenž chce zavést do výuky nové perspektivy. Cílem je studovat středověk nikoli podle jednotlivých filologií, ale ukázat tehdejší Evropu jako propojenou, kde témata, náměty i představy neustále putovaly a proměňovaly se. V rámci projektu čekají studující tři letní školy v Reykjavíku, Praze a Vídni. O podrobnosti o letních školách a dalších plánovaných událostech se s námi podělila [Marie Novotná](#), vedoucí [Katedry jazyků a literatury](#).

Marie Novotná, foto: Vladimír Šigut

Jak byste představila *Multilingual Europe: Communicating (in) the Middle Ages*?

Jedná se o projekt běžící od letošního září, jehož hlavním koordinátorem je University of Iceland, dalšími účastníky jsme my, Central European University ve Vídni a University of Southern Denmark v Odense. Hlavním cílem je vyučovat nebo mluvit o středověku jiným způsobem, než jaký byl ve výuce doposud běžný. Důležitým výstupem jsou tři letní školy. První z nich, *Circulation of Texts and Creation of European Culture*, se odehraje na Islandu již v květnu, v roce 2025 v Praze proběhne *Cultural Exchanges and Language Plurality*, a poslední, *Medievalism in Modern Europe*, bude v roce 2026 ve Vídni. Každá z letních škol má své specifické téma, ale společným záměrem je snaha ukázat středověk jako živou a měnící se strukturu, která – na rozdíl od toho, co je často prezentováno minimálně ve středoškolské výuce – má

svoji hlubokou dynamiku a procesualitu. Co je na tom podle mě docela inovativní, je spojení různých filologických škol a jazykovědců, kteří společně přemýšlejí o transformaci a přesunu jednotlivých středověkých textů, námětů či jen témat mezi jednotlivými jazyky. Velkou roli samozřejmě sehrála mezioborovost, kterou tady na FHS můžeme dobře pěstovat. Nemáme klasické filologické obory, jsme malá katedra, kde vedle sebe sedí odborníci na různé jazyky.

Jak se tedy o středověku vyučuje nyní?

Nechci samozřejmě generalizovat. Na rozdíl od současného výzkumu, kde je trend srovnávání překladů téže látky do různých jazyků dlouhodobý a kde se o přesunech a propojenosti středověké Evropy píše běžně, ve výuce přetrvává – často ze strukturálního důvodu v rámci fakult – studium literatury čistě podle jednotlivých jazyků. Studuje se například latina, staro-severština nebo stará angličtina, vy se primárně zabýváte do hloubky tou danou jazykovou oblastí a o ostatních nemáte buď žádné, nebo velmi mlhavé povědomí. Tyká se to i dalších disciplín jako je historie nebo archeologie, kde komunikace s jazykovědnými obory chybí, což je potřeba nějakým způsobem dostat do vysokoškolského systému.

Jak se vaší katedře podařilo stát se součástí daného projektu?

Předcházela tomu dlouhodobá spolupráce. Hned po nástupu na FHS moje první cesta vedla na Island, kde jsem nechala podepsat erasmovskou smlouvu mezi FHS a Islandskou univerzitou. Spolupráce se dále rozvinula díky mobilitnímu projektu pro studenty i pedagogy, který jsme zrealizovali s kolegyní Hingarovou v rámci EHP fondů za pomoci Lenky Lukešové, a při tom se domluvil i projekt institucionální spolupráce opět přes EHP fondy, který ještě stále běží. Právě ten už byl směřovaný na společné vytváření nových kurzů o středověké literatuře nebo i spolupráci na tvorbě databází středověkých překladů a webových stránek ukazujících zajímavost a variabilitu středověku. Na tyto již rozjeté procesy navázala COMA, jak projektu říkáme. S tím úzce souvisí, svým způsobem navazuje naše připravovaná žádost o *joint degree* v rámci Erasmus Mundus, na které nyní intenzivně pracujeme. Kdybychom dokázali vytvořit samostatný studijní program zdůrazňující specifickou, živost a procesualitu středověku, šlo by o jakýsi vrchol našich snah.

Co očekáváte od spolupráce s partnerskými univerzitami v rámci COMA?

Slibuju si od toho skvělou příležitost pro studující účastnit se letních škol. V každé z nich máme sedm míst pro naše studenty a studentky, kteří obdrží stipendium pro cestu na Island i do Vídně. Také se těším, co všechno se sama dozvím, protože na letních školách budou vyučovat právě kolegové z partnerských univerzit. Jsou velmi zajímaví a mají naprosto jiné perspektivy a úhly pohledu. Za největší přínos pro všechny účastníky projektu pak považuji možnost komunikace a diskuze s kolegy, které bychom jinak nepotkali. Například nastane propojení staroseverské a latinské literatury, což se běžně neděje ani v evropském kontextu.

Víme už teď, co bude náplní jednotlivých letních škol?

Každá z univerzit se zaměří na svoji silnou stránku, kterou bude předávat dál. V tuto chvíli víme přibližný program islandské letní školy, kde hlavní tíhu nesou samozřejmě organizátoři, ale i pedagogové z ostatních zúčastněných univerzit dostanou prostor pro vlastní příspěvky. Očekáváme, že v rámci výuky to bude pestré. Islandci primárně vycházejí ze svého kulturního literárního dědictví a srovnávají ho se zdroji v kontinentální Evropě. Sif Ríkharðsdóttir, odbornice na komparatistiku, bude hlavní přednášející jejich letní školy. V celé své kariéře se věnuje hlavně srovnávání středověkých překladů, zabývá se zdroji rytířských ság na Islandu a porovnává je s francouzskými nebo latinskými originály. Central European University se oproti tomu soustředí na medievalismus, svou dlouhodobou výzkumnou oblast používání středověku v současné kultuře. Je to velmi aktuální téma, neboť často dochází k využívání nebo zneužívání středověkých témat pro různé současné zábavné nebo politické účely. Sledujeme to od filmových zpracování až po videohry nebo politické kampaně v různých zemích. Z toho mimo jiné vznikl i název budoucího studijního *joint degree* programu *Applied Middle Ages*. Chceme tím ukázat, že nestačí znát pouze středověkou realitu, ale i to, jak se s ní pracuje v současnosti.

Výprava z partnerské univerzity v Reykjavíku Háskóli Íslands, School of Humanities před FHS.

Máte vize nebo plány, co byste chtěli zahraničním hostům předvést na pražské letní škole?

Součástí naší letní školy bude určitě prohlídka Národní knihovny a jejich rukopisů. Chceme se také pochlubit pražskou středověkou architekturou. Chceme ukázat materiální kulturu, která je v Praze unikátní a díky které je neuvěřitelně atraktivní pro medievisty. Určitě bude do programu zařazena i prohlídka nějakého kláštera, jež dělá velmi dobře kolega Karel Pacovský.

Zmínila jste, že je k dispozici sedm míst pro naše studující na zahraničních letních školách. Navýší se počet českých účastníků pro pražskou letní školu? A kdy se budou moct studenti přihlásit?

Co se týče Prahy, bude to záviset jenom na kapacitě prostor, ale pražská letní škola bude určitě otevřenější pro české studující stejně jako ta na Islandu pro Islandčany. Jinak se zahraničním oddělením plánujeme již brzy vypsát výběrové řízení, nejpozději v lednu, ať se mohou studenti přihlásit na islandskou letní školu, která proběhne koncem května 2024. Prerekvizitou bude projevený zájem o středověk a absolvování nějakého kurzu, který se středověku týká. Vzhledem k tomu, že u nás zatím nemáme žádný středověký magisterský ani doktorský program, letní škola bude nabízená i pro studující bakalářského studia. Určitě to ale nevylučuje, že by se jí nemohl účastnit student magisterského programu.

Co ještě můžeme od projektu očekávat?

Kromě letních škol očekáváme docela čilou výměnu badatelů, určitě se můžeme těšit na přednášky hostů ze všech univerzit projektu v průběhu dalších let. Ve stejném duchu letních škol chceme sestavit modernizovaná kurikula nových kurzů, které by měly mít zčásti online formu a daly se tak studovat i dálkově. Plánovaná nová kurikula ztělesňují myšlenku propojeného a živého středověku. Dále hodláme pokračovat v práci na naší databázi středověkých překladů, kterou buduje kolega Conan Doyle. Ta usnadní nalezení různých překladů stejného vyprávění a poslouží jako podklad pro následné srovnání pro budoucí magisterské práce nebo výzkumy. Kolega Karel Pacovský se zase věnuje přípravě webu a výstavy, která by měly představit pluralitu středověku a jazyky, kterými se tehdy psalo. Je jich velké množství a o většině z nich skoro nikdo nikdy neslyšel. Chceme poukázat na bohatství, které není vázané například jenom na latinu, o které se běžně ví, ale i na vernakulární jazyky, které hrály důležitou roli v diverzifikované středověké Evropě. S přípravou webu a výstavy nám pomáhá naše šikovná grafička Eva Holá. Vždy se dokáže ponořit do tématu a najít vtipné detaily, které připoutají pozornost a osloví tak i mladé lidi, kteří by jinak z obrázku rukopisu asi úplně nadšení nebyli.

Pro FHS zpracovala Alena Ivanova, studentka magisterského programu Elektronická kultura a sémiotika.